

obiskovati, katerih učni jezik razumejo.

S svojimi predlogi za različne šole slovenski poslanci niso imeli sreče. O zahtevah meščanske šole v Žalcu in v Sevnici in o kmetijski šoli v celjsko-šoštanjskem okraju se nemška večina ni hotela prenegliti, ona še hoče dalje študirati. To se pravi, predlogi so pokopani. In naši poslanci so bili dovolj hladnokrvni, da so tiho in mirno prisostvovali temu pokopu! O zimski kmetijski šoli na Cvenu se sploh ni hotelo dati nobeno pojasnilo. Zakaj se tudi letos ni stavil predlog za meščansko šolo v Št. Juriju ob juž. žel., ki je dal svoječasno najbližji povod za abstinenco? Slovenski poslanci so bili pravzaprav dolžni, staviti ta predlog, da pred javnostjo pokažejo svoje vedno enako stališče in svojo neustrašenost.

S tem smo pri koncu! Na manj važne zadeve se nočemo ozirati. Gotovo ni v celem spisu besedice, ki bi mogla katerega poslanca razžaliti. Mirno in stvarno, kakor smo obljubili, smo izpovedali, česar smo v zadnjem deželnozbornem zasedanju od strani slovenskih deželnih poslancev pogrešali. Da bi koristilo slovenski stvari!

Državni zbor.

Dunaj, 24. nov. 1903.

Dr. Körber in Ogrci.

Naši ogerski zavezniki so zadnje mesece sem zahtevali od svojega kralja in našega cesarja, da se ogerska vojna loči od avstrijske. Na Ogorskem bi smeli bivati le ogerski vojaški polki; poveljni jezik za njihove vojake naj bi bil mažarski. Po tem takem bi mi Avstrijanci morali plačevati še za mažarsko vojsko in za to, da se ogerski Slovani še huje pomazarijo, kakor do sedaj. Vsega sicer Mažari niso dosegli, kar so želeli; a dovolilo se njim je mnogo, premnogo!

Ko se je sešel avstrijski državni zbor 17. novembra, je prav po nepotrebnem trdil naš ministerski predsednik Dr. Körber, da to, kar se je dovolilo Ogrcem, ne ovira jednote pri naši skupni armadi. Ogrcem pa ta beseda Dr. Körberja niti ni bila po volji. Planili so v svojem državnem zboru čez jega ne le poslanci, temveč ogerski ministerski predsednik grčl Tisza sam ter mu odkazali vsako pravico vtikati se v ogerske zadeve.

Vsi nemški poslanci našega državnega zbora so na to vložili vprašanje na ministerskega predsednika, v katerem trdijo, da ima Avstrija tako dolgo pravico, vtikati se v skupno armado, dokler moramo prenašati za

njo dve tretjini vseh stroškov. Ministerski predsednik Dr. Körber je v istem zmislu odgovoril v seji 20. novembra ter naglašal, da bo pravice Avstrije branil, kakor častnik brani svojo zastavo. Nemci so mu ploskali, Čehi pa piskali.

Za koroške Slovence.

Žal, da se ni posrečilo v državni zbornici doseči skupno postopanje vseh Slovencev v korist našim bratom na Koroškem. Napredni Slovenci z dr. Ferjančičem na čelu, so vložili lastni nujni predlog, preden so se pogajanja med »Slovansko zvezo« in »naprednim klubom« doglala. To je storil dr. Ferjančič proti volji dr. Tavčarja. Dr. Ferjančičev nujni predlog je dobil številko 100, to se pravi, pred njegovim predlogom se bo razpravljalo o 99 drugih predlogih, ki so bili vloženi pred njegovim. Med temi je 66 čeških in 33 nemških nujnih predlogov. Nemci so namreč sklenili, obstrukcijo pobijati z obstrukcijo, nekako hudiča izganjati s hudičem. Pri teh razmerah je Ferjančičev nujni predlog brez vsakega pomena, ker v tem letu še v razpravo ne pride. Zato je »Slovanska zveza« sklenila, vložiti ostro interpelacijo na ministerskega predsednika kot vodjo pravosodnega ministerstva, v kateri se na drobno naštejejo vse krivice, katere se godijo na škodo koroškim Slovincem pri tamošnjih sodiščih. To interpelacijo podpišejo tudi Čehi. Zraven tega bo zastopnik »Slovanske zveze«, dr. Ploj, v seji 24. novembra, ko pride na vrsto kot govornik glede dr. Körberjeve politike, pojasnil krivično postopanje koroških sodišč proti tamošnjim Slovincem.

„Slovanska zveza“ in vlada.

V seji 24. novembra je dr. Ploj v imenu »Slovanske zveze« ostro ožigosal ministerskega predsednika dr. Körberja. Kazal je na nevspehe Körberjeve politike. Ta mož je prevzel pred 4 leti vodstvo vlade z namenom, da napravi red v zbornici in mir med avstrijskimi narodi. Njegov namen je bil tudi, napraviti Avstrijcem ugodno pogodbo z Ogrci. Vsi ti nameni dr. Körberja so se izjalovili. V zbornici ni reda, ampak divja obstrukcija, kakor poprej; med avstrijskimi narodi je velika nezadovoljnost; za Avstrijo pravične nagodbe z Ogrci ne more skleniti. Ker je ministerski predsednik 17. novembra tudi izjavil, da hoče skazovati pravico na vse strani, ga je dr. Ploj prijel posebno pri tej njegovi besedi. Pod njim kot vodjem pravosodnega ministerstva se godijo Slovincem najhujše krivice. V čisto slovenske pokrajine se nastavljajo samo le nemški sodnijski uradniki. Na Koroškem nočejo sodišča več obravnavati

s Slovenci v slovenskem jeziku. V dokaz te trditve je navedel Dr. Ploj dva sodnijska slučaja, ki bijeta v obraz vsaki pravici. Z določbami nekdanjih pravosodnih ministerstev v roki je dokazal govornik, kako nepostavno je ravnanje koroških sodišč. Ugovarjal je dr. Ploju koroški nemški poslanec z slovenskim imenom Orač, češ, da so Slovenci na Koroškem sami s takim postopanjem sodišč zadovoljni. Dr. Ploj je priznal, da če vpraša sodnik koroškega Slovence: razumeš nemški? — da Slovenec na to odgovori: »da«, da se prikupi sodniku; a postavno ravnanje to ni.

Ker je dr. Körber moledoval pri zbornici, naj popusti obstrukcijo in se poprime potrebnega dela, je odgovoril dr. Ploj rekoč: Take besede so prazne fraze. Vlada naj ne obeta samo pravice, naj jo tudi deli na vse strani; vlada naj ne dela samo to, kar odobrava Nemci, temveč, kar zahteva pravica in postava. Dr. Plojev govor se je sprejel z velikim zadovoljstvom ne le od strani članov »Slovanske zveze« temveč tudi od Čehov.

Dopisi.

Z Velke Kape. (Puščavnikovo opazovanje.) Gospod urednik, Vi se gotovo čudite napisu, ker odtod še niste dobili poročila. Na tihem Vam povem, da je krasen razgled po letu tukaj. Celó v nemškem Gradcu poznajo Veliko Kape, a samo imena ne poznajo pravega, ker imajo baje na razvidniku na »el spergu« napisano: »Grosse Haube«. Tako mi je pripovedoval Onegov Remič. Pozna jesen je, sem si mislil, treba bode zopet nekaj malenkosti za zimo. Poprej sem včas prikreval v Slovenjgradec, da sem si kaj priskrbel, pa dim od velikega požara me je porinil na drugo stran Kape proti Ribnici, še bolj pa nemčurski duh, ko se je nekdo iz Slovenjgradca v nemškem časniku širokoustil, kako je to le nemško mesto. Hoteli so baje že ime prekrstiti ter so v ta namen naprosili za botro »Südmarko«, ko je tam zborovala, pa se še niso mogli pri imenu zjediniti ter so pustili za zdaj še nerešen »Slovenjgradec«. Na to stran gore je lep razgled. Nastavil sem tisti »rešpetlin«, katerega mi je posodil puščavnik iz Golovebuke, ter sem videl tam v ribniškem Št. Janžu greti se na solncu na več krajih ptujskega kljukca ali »giftno krotó«. Ko sem šel v Ribnico na Uršlov sejem, mi je tista jezična »Špela« pripovedovala, da so v Janževem vrhu dobri kmeti pa tudi zavedni. Sem si pa mislil, škoda za nje, da se s to

da se bo obrnilo na bolje ter je zapovedal popolen mir in da ga ne spominjajo na bolezen.

Torej je upanje, da ozdravi! tega sem se iz srca veselil.

Čez nekaj časa mi javijo, da ozdravljenje napreduje, da pa je duševno bolan in ne more drugega govoriti, kakor: »Gorje! proč, proč!« Zato pa je zdravnik ukazal, da mora bolnik kraj spremeniti in iti kam, da se raztrese.

Evalda so torej spravili v živahno mesto G. in ga tako odtegnili mojim očem, da nisem več zvedel o njem.

Medtem sem nekega dne zapazil notico v nekem časniku, katera me je razburila.

Ta je poslana iz M. Pretresljiva nesreča je zadela spoštovanega tovarnarja Lekolda, izdelovalca pušek. Poskušal je močno puško s svojimi prijatelji, katero je mislil poslati na razstavo. Ko je poskušal moč te krasne puške, razletel se cev in zdrobil celo desno ramo omenjenega gospoda in to na tak čuden način, da si ga ne more nikdo raztolmačiti. Razmesarjena rama se je morala odrezati in še se dvomi, ali bo mogoče ohraniti priljubljenega gospoda pri življenju. Pretresljiv je bil nesrečneža njegov dušni mir, akoravno je trpel grozne bolečine, in ko je prišel zopet k zavesti, rekel je čudne besede: »Že prav,

to je roka prisege, za katero je on prijel!« To je rekel, drugega pa ni bilo spraviti iz njega in niti njegovi sorodniki niso imeli ključa do te skrivnosti. In prej tako vesel mož, je sedaj molčeč in najraje sam.«

To časniki v mojih rokah in meni tujcu, v daljnem kraju, je znan ključ do te skrivnosti. Kake misli so mi šle po glavi! Nekaj dni pozneje zvem, da je Lekold umrl.

Tek časa in ker sem odpotoval na drugo univerzo, študiranje, izpiti in druge reči, je povzročilo, da sem pozabil na nočno vožnjo, »šepetajočo smreko« in nesrečne ljudi.

Pretekla je dolga vrsta let, ko sem bil uradno poklican, da obiščem blaznico v D. Predstojnik in zdravnik, s katerim sem se poznal že dalje časa, mi pripovedujeta pri kupici vina o njunih čudnih bolnikih in med njimi tudi o nekem posestniku, ki je nezdravljiv že precej let v tem zavodu. »On je miren«, pripoveduje zdravnik, »le včasih se stresa pred neko domišljavo prikaznijo in začne nekaj govoriti, česar nikdo ne razume in če ga tedaj kaj vprašamo, postane besen in kriči: »Prisega — da — on jo je držal! — idi proč, ti si strašen!« in pri tem omedli. Vsi poskusi, da bi kaj več zvedeli, so zastoj.«

Brez sapa sem poslušal. »In ime?« vprašam hitro.

»Evald!«

»Evald! torej res!« vskliknem presenečen.

»Kaj, ti ga poznaš?«

»Prej sem ga poznal. Ali ga lahko vidim in z njim govorim?«

»Seveda, ako želiš. Sedaj je na vrtu. Vendar on ne govori z nikomur, niti z menoj ne.«

Napotimo se na vrt, v drevoredu nam pride nasproti popolnoma siv starček, katerega bi ne poznal, ako bi mi zdravnik ne rekel, da je to isti. Kar streslo me je, ko zagledam to postavo z belimi lasmi in povešeno glavo.

»Gospod Evald, vaš znanec je tu!« reče zdravnik.

Evald ga gleda s široko odprtimi očmi, ne da bi se ozrl na me.

Do solz ginjen primem njegovo roko in rečem: »Moj ljubi Evald, ali me ne poznate več?«

Sedaj se stresa celo telo, rudečica mu polije celo obličje, pogleda me z žgočim pogledom, potegne z roko čez čelo, vzdihne globoko in se divje nasmeje. Potem reče žalostno in ob enem grozno: »Prisega! — prisega! — proč, proč! domov!« in s silno močjo me vrže na stran in odbeži po vrtu.

Lasje so mi vstali vsled groze, ko sem se ozrl za divje bežečim. »Kako? meni